

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydsk

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

INDHOLD:

Niels Black Hansen: Apokope og stednavne.

En gammel slesviger: Lidt om vore navne.

H. P. Jørgensen, Olmersvold: Fangerne paa Flensborg Gymnasium
August 1914.

Trifoliums Frø

Landbostandens
Sparekasse
Nykøbing F. Tlf. 197 - 1197

Sparekassen i Nykøbing paa Falster

Indskudskapital ca. 41 Mill. Kr.
Reserver ca. 4 Mill. Kr. Telefon 216

Aktieselskabet
STRUER BANK
STRUER

Støt de sønderjydske Indsamlinger

Graasten Bank A/S
Kontortid 9-12 & 2-4
Lørdag 9-1
GRAASTEN

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn
HOBRO — Telefon 13

Aktieselskabet
*Banken for Hobro
og Omegn*

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10-3 Telefon 516, 517 og 518
Skanderborg

**Sparekassen
for Haderslev Byes Omegn**
Telefon 2133, 2 Linier.
Postgiro 8356.
HADERSLEV.

Sparekassen for Svendborg og Omegn

Svendborg

Horsens Landbobank A/S
Kontortid 9¹/₂-12¹/₂ og 2¹/₂-4¹/₂
HORSENS

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10-1 og 3-5
„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

Sønderjyllands Kreditforening
Haderslev

A/S FAXE, KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16 Telefon Central 9123

JORDBRUGSKALK

97 pCt. kulsur Kalk i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

**Den lollandske Landbo-
stands Sparekasse**
NAKSKOV Stiftet 1870
Indskudskapital ca. 61,0 Mill
Reserver ca. 3,8 Mill.
Kontorer i: Maribo - Birket -
Dannemarre - Stokkemarke.

Haslev Gymnasium - *Kostskole for Dreng*

Eksamensret til Mellemskole-, Real- og Studentereksamen.
Alle Oplysninger ved Henvendelse til
Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Aktieselskabet
Landbobanken i Skive
SALLING BANK
Kontortid: 9-12 og 2-5
Lørdag 9-2. Telefon 700. Skive.

BRUUN & SØRENSEN A/S

Kgl. Hofleverandør
grundlagt 1893

INGENIØRFORRETNING

Varme - Sanitet - Gas - Vand - Elektricitet

Aktieselskabet
Handels- og Landbrugsbanken
Silkeborg
Telf. 1024 (4 Linier)

AARHUS
Kannikegade 18
Tlf. Nr. 4362 - 4363 - 4364

KØBENHAVN
Niels Ebbesenvej 20
Tlf. C. 5036

Køb dansk Arbejde!

Skive
Tømmerhandel A/S
Skive

Jydsk
Trikotagefabrik A/S
IKAST

Thisted Jernhandel
v/ Chr. Homann
THISTED

Windfeld-Hansens Bomuldsspinderi A/S
VEJLE

ASMUS HANSEN
Kolonial- og Kortevarer
en gros
Haderslev

Aktieselskabet
Odense Kamgarnsspinderi
O d e n s e.

Odense Frøkontor-
Odense

GRAM
KOLEANLÆG
Brødrene Gram A/S
Vojens

Carl J. Ulrich & Søn
Aktieselskab
Haslev - Telefon 600

HUSK VORE CISTERNER
»Phønix Model 33«, »Ideal 1935« og
»Phønix-Duplex« (dobbeltskylende).
Maskinfabriken Phønix Odense

A/S Sønderjydsk
Frøforsyning
Frøavl og Frøhandel.
AABENRAA

POUL KRØJGAARD
Trikotagefabrik
HERNING
Telf. 406

Poul Pedersen
Landsrettsadvokat
Vejle

Hans Jensens Eftf.
Trikotagefabrik
IKAST

Aktieselskabet
Skive Markfrøkontor
Frøavl - Frøhandel
Skive. Telf. 94. 2 Lin.

DIPLOM-IS.
Haderslev Telef. 1160
Vejen Telef. 3

Marie Christensen
Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

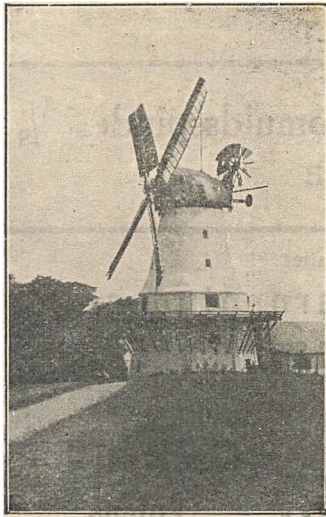
Aktieselskabet
Dansk Galoche- og Gummifabrik
København
Køge

Bispeterov - Aarhus
Telefon 1939 - 3222

Husk

**at Dybbøldagens Indsamling i Aar er
den 17. April!**

**Støt
Dybbøldagens
Indsamling!**

**Støt
Dybbøldagens
Indsamling!**

Derved fremmes dansk Arbejde paa begge Sider af Danmarks Sydgrænse

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.

Udlaan: $\frac{1}{4}$ 1944: 233.651.400 Kr.

Reserver: $\frac{1}{4}$ 1944: 11.392.144 Kr.

Svendberg

Boghvede & Havremølle

Ny jydsk Kjøbstad-Creditforening

Telefoner 4046 - 4047 - 4048

Aarhus

Jydsk Hypotekforening

Aarhus

A/S H. C. Møllers Sæbefabrik & Oliemølle

A A R H U S

Grundlagt 1829.

Telf. 9800

Prima blød Sæbe, Linolle og Fernis.

Andelselskabet

De forenede Mejerier

Aarhus

Skagen Kul & Trælastforening

Apokope og stednavne

Af Niels Black Hansen

Under udgivelsen af det store værk om vore sønderjydske stednavne, som nu foreligger afsluttet, vil læseren mangen gang med spænding have imødeset den »Indledning«, som kom tilsidst, og som der jævnligt henvises til i de 18 forudgående leveringer. Det kan ganske vist siges, at behandlingen af stoffet i sig selv giver svar på spørgsmaalet om de principper, som Stednavneudvalget har arbejdet efter, og der er også lejlighedsvis under udgivelsen fremkommet udtalelser fra enkelte medarbejdere. Men brugeren vil dog sikkert have ventet at høre noget af udgiveren, Stednavneudvalget, selv om de almindelige retningslinjer, som man har fulgt. Der er f. eks. *opslagsformen*, som man ikke altid har valgt i overensstemmelse med forklaringen i teksten. Den er i virkeligheden langt mere end en opslagsform, da den for almenheden kommer til at stå som en *normalform* med Stednavneudvalgets avtoritative stempel. Eller forholdet mellem *den mundtlige og den skriftlige tradition*, mellem den lydskrevne udtale af stednavnet og de former, som findes i kildeskrifterne. Læseren, som har hørt noget om de store fremskridt, lydvidenskaben har gjort i vor tid, får let det indtryk, at udtalen *som kilde* er kommet til kort overfor til dels ret vidtgående slutninger af tidligere tiders skrivemåder, som vides at have været alt andet end videnskabeligt funderede. Det er kun et spørgsmaal blandt mange. »Indledningen« indeholder imidlertid foruden de meget velkomne registre kun et afsnit om efterled og endelser med tilhørende forklaringer.

Et af de enkeltspørgsmål, som man godt kunde have lidt at høre noget nærmere om, er den rolle, som *den jydsk apokope* har spillet eller ikke har spillet ved fastlæggelsen af *normalformer* for vore stednavne.

Apokope er græsk og betyder afhugning. De oldgræske grammatikere brugte allerede ordet om bortfald af lyd i slutningen af et ord. Når talen er om den jydsk Apokope, så menes dermed det fuldstændige svind af tryksvagt e i slutningen af flerstavellesord, som hører til jydsk måls karakteristika. Sproghistorien forklarer det således, at der som følge

af akcentforskydning er gået en bølge fra øst til vest med tiltagende svækkelse af slutlyden. I grove træk forholder det sig således, at af de oprindelige slutlyde a, i, u har man i Skåne bevaret den første, hvad kvaliteten angår, mens de to sidste er blevet til svagt e (skrevet æ), på øerne alle tre er svækket til e (æ), og i Jylland også dette har måttet vige.

Denne svækkelse af udlydende trykløs selvlyd antages at have været afsluttet længe inden udgangen af middelalderen, således at man overalt på jydsk sprogområde f. eks. har sagt »to hus«, hvor ømålene (i overensstemmelse med rigsmålet) havde »huse«.

Allerede Flensborg stadsret (1284) har ikke få apokoperede former. Dette er bemærkelsesværdigt, da skriftsproget, og ikke mindst lovsproget, er konservativt, vedtægtsbundet. En sproglig ændring må være dominerende i talesproget, forinden den kan sætte sig spor i skriften. Heller ikke i ældre og ældste tid har skriftsproget været gengivelse af levende tale. Det har i det højeste været mere eller mindre farvet af et eller andet landsskabsmål. Men alligevel er det skriften, sådan som den foreligger, den historiske stedmålsgranskning må holde sig til, af den simple grund, at den ikke har stort andet.

I nyere tid er jo det mere og mere uniformerede og uniformerende skriftsprog gennem dets afkom, rigsmålet, blevet stedmålenes bane. Det er egentlig en social revolution indenfor sprogets verden, der her har fuldbyrdet sig. Fra at være tjener, redskab har bogstaven gjort sig til herre over lyden, talen, det levende ord. Den sproglige ensretning har dog hist og her måttet gøre holdt overfor de sproglige *enere, egennavne*. I hvert fald vil det altid være et spørgsmaal, hvorvidt de kan »oversættes« uden at de tager skade.

Det siger sig selv, at stednavnene i skrift eller rigsmålstale i det store og hele hverken kan eller skal optræde i uændret stedlig udtaleform. Der må være en vis parallelisme mellem stedmålets og rigsmålets lyd-systemer. Affenrå modsvares af Åbenrå og Løjm af Løgum. Grænsen ligger ikke fast, og absolut gyldige almene regler kan ikke opstilles efter en slags reguladetri. Der vil dog være enighed om, at afvigelser i skriften fra gamle, hævdvundne stednavneformer kun maa ske i det omfang, som sproglig nødvendighed byder. Den jydsk apokope er en realitet indenfor dansk sprogområde, som det vil være betænkeligt at søge skaffet af vejen ved at skrive en mere eller mindre tilfældigt valgt stednavneform det meste af et tusind år tilbage i tiden. Skriftformen vil i vore dage hurtigere og i videre omfang end nogensinde før udviske, hvad utalte slægtled i troskab og instinktiv national tugt har overlevet fra mund til mund.

Selvfølgelig gives der tilfælde, som selv den mest vidtgående ensretning må standse overfor. Man har for personnavnenes vedkommende ikke hørt, at stedmålsformen i slægtsnavne, som *Krag*, *Maag*, *Fink*, *Lyk*, *Mo(o)s*, *Roos*, *Ris*, (*Riis-Ries*), *Bundgaard* har fristet til udjævning, skønt flere af dem har deres rigsmålspendant. Det jydsk stednavn *Vojens* svarer nøjagtig til øformen *Odense* (jydsk v foran o, jydsk overgang stemt d til j, jydsk apokope), men ingen har vel her tænkt på at normalisere. Et par kilder fra 15. århundrede, som kun foreligger i afskrifter fra 16. århundrede, har *Wodense* og *Wodensee*, har altså kun optaget den jydsk forlyd og i særdeleshed ignoreret apokopen, skønt den forlængst var fuldbyrdet kendsgerning, men de har da heller ikke haft efterfølgere.

Da stednavneudvalget omkring genforeningen gik igang med en fastlæggelse af stednavnene hernede, som resulterede i udgivelsen af »Sønderjyske Stednavne«, var det, hvad spørgsmålet om apokope angår, af mere kendte navne særlig *Ris* og *Fol*, der skiftede ham. Af disse er det igen *Ris*, der, ikke blot by- og sogne-, men også herredsnavn, er det mest fremtrædende.

Det er ikke for meget sagt, at det gav et chok i den stedlige danske befolkning, da man på navneskiltet ved holdepladsen måtte læse *Rise*. En lokal foregangsmand udtrykte, hvad alle tænkte, da han udbrød: »Det var da som Er dette e da ikke til at blive af med? Nu har vi i så mange år gået og ærgret os over det foran s. Skal vi nu da både se og høre det bagud!« *Høre* det — det er netop sagen. Det kan let misforstås, når man, som selv en sprogmand som afdøde prof. Viggo Brøndal (Sønderj. Aarb. 1923) har gjort, sammenstiller *Rise* og *Fole* med *Ries* og *Fohl*, tyske skrivemåder, som ikke ændrer noget ved navnenes struktur og ikke afklæder dem deres jydsk karakter. Her er det sogne- eller herredsfolkene, der føler sig trådt for nær. En tilbageføring af navnet på Niels Ebbesens gård til at sprogstade som vilde berøve det dets jydsk præg, vilde vel hele nationen værges imod.

Ris og *Rise* findes begge, det første, som rimeligt er, i Jylland, det sidste på øerne. Man kan jo blot slå op i *Trap*, men må ganske vist ikke nøjes med opslagsformerne, som allerede for en del er normaliserede til ødanske tostavelsernavne. Et enkelt *Ris* ses i Fårevejle sogn, Holbæk amt, 1370 *Riis*. Men ellers finder man, foruden sognenavnet i *Abenraa Amt*: i *Gerding* sogn, *Ålborg* amt, 1611 *Ries*; i *Vester Hornum* sogn, samme amt, 1505 *Riisz*; i *Grønbæk* sogn, *Viborg* amt, 1394 *Riisz*. Det sidste har *Trap*, ligesom et par eksempler fra *Århus* og *Vejle* amter, ladet forblive i Jylland.

Det er blevet sagt, at *Rise* kun er stavemåde, og at udtalen stadig er

Ris. Det samme er iøvrigt blevet sagt om Søst for Søes, landsbynavnet fra samme sogn. Men vi har jo i dansk lige så lidt stumt e som stumt t i udlyd. I ældre tid kunde det lettere lade sig gøre at holde skrift og tale ude fra hinanden. Nutildags har folk lært at stave og tror blindt på bogstavens førsteet.

Man vilde på forhånd være tilbøjelig til at antage, at det var den meget tydelige tostavellesakcent i det sønderjydske Ris, der har bevirket det, der for mange tager sig ud som et navneskifte. I apokoperede oprindelige tostavellesord plejer nemlig akcenten at være særdeles let at høre, idet apokopen gør, at — om man så må sige — tonens »volumen«, som altid er konstant, kommer til at hvile på en stavelse, som da bærer hele »melodien«. I svag stilling som i *Risgård*, *Rishjarup* kan derimod tostavellesformen naturligvis ikke forsvares ud fra akcenten. Når man imidlertid læser artiklen Rise i »Sønderjydske Stednavne«, hvor lydskriftoptagelsen ikke har sat sig spor i akcentbetegnelse, får man ikke indtryk af, at det er den sammensatte tone, der har fået stednavneudvalget til at flytte navneformen tilbage til førapokopisk tid. I *Mjøl's*, det eneste bebyggelsesnavn i sognet med af optegneren angivet akc. 2, har man trods akcenttegnet ladet apokopen stå ved magt, skønt flere kilder fra 16. århundrede endnu har den usvækkede form. Rise og Ris skifter i kilderne indtil 17. århundrede, hvorefter apokopen er enerådende. At den i talen har været det lige så godt på de ældste kilders tid, er der ingen, der kan tvivle om. I Nabosognet *Løjt* med af optegneren hørt akc. 2 og i normalformen anerkendt apokope er kilderne fordeling og stilling den samme.

Indenfor det navnestof, som genforeningen har bragt, er det tonerigtige Rise — det kommer man vanskeligt uden om — en iøjnefaldende arkæisme. Beboerne i det gamle Ris herred har for over et halvt årtusinde siden fulgt trop som jyder og under jydsk måls vilkår, da en bevægelse, som skyllede hen over hele det danske sprogområde, nåede deres hjemstavn. Af det foranstående vil det fremgå, at et spørgsmaal som dette, om det er Rise eller Ris, der er »det rigtige«, ikke er på sin plads. Stavelsestilvæksten har imidlertid ikke kunnet og kan stadig ikke undgå at vække opmærksomhed, og da den, der ikke har beskæftiget sig mere indgående med dette og andre spørgsmål i sammenhæng dermed, let føler sig desorienteret, tilmed da »Sønderjyske Stednavne« ikke giver nogen vejledning, kan det være gavnligt at fastslå følgende:

1. Rise, Fole og lignende former er ikke vilkårlige dannelser, grebet ud af luften, i lighed med hvad tysk navnegivning har været herhede, men de er eller må formodes at have været ægte danske

stednavne, som den jydsk apokope engang efter det første årtusinde af vor tidsregning har berøvet den udlydende trykssvage e- lyd.

2. Ris, Fol osv. er lige så lidt urigtige eller udanske former, men ligger tværtimod indenfor rammerne af en almindelig lov, som al tale og alt navnestof på den jydsk halvø sprogområde har været underkastet i historisk tilgængelig tid.

Denne redegørelse tilsigter kun at skaffe klarhed. Den er tænkt som en håndsrækning til den læser, som for sit vedkommende kunde ønske engang at se sagen i sammenhæng for da bedre at kunne skønne om sin egen stilling til dette og beslægtede spørgsmål.

Lidt om vore navne

Af en gammel slesviger

Der vil altid findes mennesker, som under dagens alvor og dagens vrøvl har behag i at sysle lidt med gamle tiders skik og brug, og da frembyder sig blandt andre emner spørgsmålet om vore navne som noget, vi alle uden videre har part i og vel også en vis interesse for.

Der kan jo nu ikke være tvivl om, at vi helt fra hedenold oprindeligt hver kun har haft et eneste navn, nemlig det vi kalder vort fornavn, som det jo da mellem mand og mand bruges den dag idag. Kulturen har forandret dette forhold: trangen til at adskille folk behørigt og at undgå forvekslinger gjorde sig tidligt gældende, og særlig øvrigheden lagde vægt på, alene for skattens mønt om at gøre, at få så nøje rede på den enkelte, som det var muligt.

Allerede i bibelen møder vi jo den fremgangsmåde, at en mand får sin faders navn tilføjet, for at få rigtigt greb på ham, eller at han forsynes med sit hjemsteds navn. Der er Jesus af Nazareth det berømteste eksempel. Eller også peges der på en personlig eller nedarvet ejendommelighed. Øgenavne går man heller ikke af vejen for, som alle folkeslags eksempel viser. Lad os nu kigge lidt på navnestoffet i *Døstrup sogn* fra begyndelsen af 17. århundrede. Kirkebogen begynder 1604, hvad der er sjældent.

Jeg har optalt 808 barnedåb og ordnet navnene efter forekomstens hyppighed. Der var 454 drenge og 354 piger, altså et stærkt overtal af drenge, som så ofte efter ødelæggende krige (1627—1629 kejserkrigen, 1643—1645 Svenskerkrigen, 1658—59 den svensk polske krig).

I navnerækken står øverst *Peder* med 71, i tilgift findes endnu 18, som hedder *Per*, altså tilsammen 89. Hver femte dreng hed altså *Peder* eller *Per*. Næste mand i rækken er — selvfølgelig kan man næsten sige — *Hans* med 67 Numre. Til *Hans* må man endnu regne de andre forkortelser af *Johannes*navnet, nemlig *Jens* (33) *Jes* (9) *Johann* (1), det vilde ialt blive 110, hvormed han vilde rykke ind i første plads. Det var altså to af Herrens høje apostle til at begynde med. Men der er en hel del flere af apostelrækken blandt *Døstrup* folkene, nemlig *Anders* med *Andreas* 28, *Mads* og *Mattes* (= *Mathias*) 16, *Jep* med *Jacob* 23, *Pouell* 1, *Simon* 1, *Thomas* 7. Ialt 275 *Døstrup* drenge med apostelnavne.

Af *Helgener* følger en beskednere lille flok, anført af *Laurentius* (*Lauritz*, *Lavertz*) 33, *Nicolaus* med *Nils* og *Nis* og *Claus* 40, *Jørgen* 5, *Stephan*, *Olav* og *Søren* med 1. En engel *Mikkel* 15, kan sluttes til denne række. Også *Christen* 25 kan få plads her. Gamle danske navne findes der ikke mange af, de er helt overgroede af bibelens og helgenalmanakkens navne. Men nogle meget smukke og respektable er der dog: *Broder* 11 (man mærker *vestkysten*), *Iver* 10, *Tøge* (*Tyge*) 9, *Knud* 6, *Terkel* 2, *Fedder* 2, *Jendre* 2, *Ove*, *Bertel*, *Iegge*, *Kalle*, *Jon* og *Bunde* med hver 1 repræsentant. Fremmede flyvegæster er vist nærmest *Ludde* 1 og *Fredrick* 1. *Ludde* har dog i denne form for *Ludvig* holdt sig til vore dage: en genbodreng i min fødeby, søn af en pottemager, hed blandt os drenge aldrig andet end *Ludde Potter*. Et fuldkommen fremmed navn, som jeg gerne vilde have oplyst, er *Biecke*, som jeg aldrig nogensinde har mødt.

Det var så drengene, nu skal vi over på spindesiden.

Her blandt pigerne møder da *Maren* op som en flot nr. 1 med tallet 80. Dernæst *Anne* med *Ann'* og *Anike* med 61. Man spørger uvilkårligt: Hvor bliver *Marie* af? Ja, *Sagen* er den, at der kun findes *een* *Maria*, de andre er forsvundet i *Maren*. Dette *Maren*-navn siges af mange at være udledet fra en katolsk nonne *Marina*. Men det kan umuligt passe. Thi denne *Marina* var en *spansk* nonne, som først døde i 1633, da *Maren* hos os allerede i lang tid havde stået i fuld blomstring. Den spanioler er desuden slet ikke blevet kendt heroppe hos os og kunde umuligt længe efter reformationen blive opnævner til vore utalige *Marener*. Det må meget mere antages, at *Maren* er sammendraget af *Marie* og *Ann'*, den form, som står i kappestræb med den fyldigere

form Anne. Navnet må udtales med et langt »stemt« n, altså Ann', som det indtil nu udtales i de egne, hvor det endnu bruges.

Af Helgennavne og lignende kommer så Kierstin (Kjestine, Kjesten, Kirsten) med 58, Karen (som jo ikke er andet end et sammendrag af Kathrine) 37, Boel (Bodil, Bold) 23, Margret 16, Mette (forkortet af Mathilde, i ældre form Mechtilde, 20, Elsa (Elsbe) af Elisabeth 10, Barbara 9, Lene (Magdalene) 6, Ester 4, Ellen 5, Gertrud 2, Birett (Birgitte) 1. Af gamle danske navne findes Gunder 6, Jeng (Jing) 5, Ingeborg 2 og Heilvig 1.

Dermed er de 350 Døstrup-Piger så omtrent registrerede. Hvorfra Barbara, artilleriets skytspatron, er kommet således i flor, ved jeg ikke. Senere er det vist så godt som forsvundet fra Nordslesvig. Måske vi har fået en afsmag på kanonerne.

Bemærkes må endnu, at dobbeltnavne på den tid aldeles ikke brugtes i Døstrup, end ikke de aller almindeligste som Hans Peter eller Anne Marie. Ja, Præsten har endogså givet udtryk for en slags forfærdelse over sådan uskik ved følgende notits:

1658 i svenskertiden den anden søndag efter Hellig Tre Konger døbte jeg i Nis Christensens Huus i Vinum Andersz Marquertenters daatter og bleff *christnet med 3 naffen*: Catharina Elizabeth Christina!!

Til Døstrup-listen kan endnu bemærkes, at hustruerne ikke betegnes på sædvanlig vis ved fornavn med tilføjet fornavn af manden: altså Stine Nisses, Maren Peders, Trine Jesses, men som Maren Hanskun, Lene Madskun osv., som oftest endda stavet Hansquon, Jensquon, Nilsquon, Persquon, hvad der vel nok forråder en temmelig stærk og bred, for ikke at sige plumsk udtale.

Kuen indtager i det hele en stor plads, helt op til biskoppen, jeg ved ikke om vore dages bispinder vilde være ganske tilfredse med den titel.

En lille morsomhed tilslut.

1616 den 8. oktober havde præsten bedt biskoppen i Ribe at stå fadder. Han kom ikke, »og sendte den gode mand Lene (præstens hustru) itt stycke guld, 5 mark lybsk«.

Fangerne paa Flensborg Gymnasium August 1914

Slagter Sørensens Optegnelser

ved H. P. Jørgensen, Olmersvold

Gamle Slagter Sørensen i Tinglev var blandt dem, der blev arresterede i August 1914, som farlige for det store tyske Rige. Hvad jeg har nedskrevet, er Optegnelser af ham selv under Fængselsopholdet. — Klichéerne er lavet efter Tegninger af H. C. Davidsen, Schackenberg.

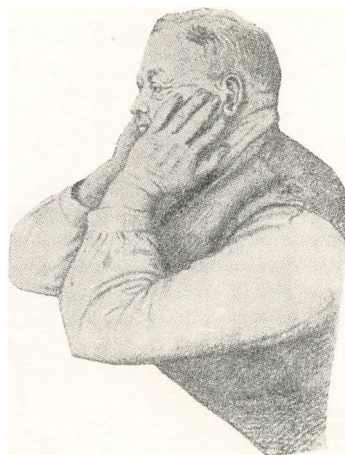
Flensborgs nye Gymnasium den 18. August 1914

Den 2. August om Morgenen Kl. 4,30 blev jeg vækket af Gendarm Schrøder fra Tinglev, der efter at have budt mig »God Morgen« erklærede mig for arresteret. Paa min Forespørgsel, hvad der berettigede ham til at arrestere mig, fik jeg til Svar, at det var efter Ordre fra Landraaden i Tønder, og at vi nu levede under Krigsforhold. Derefter blev jeg ført til Tinglev Arresthus og forblev der til Mandag den 3. August Klokken 4, hvorefter jeg blev ført til Tønder Porthus. I Tinglev Arrest fik jeg Forplejningen for egen Regning fra Gæstgiver Raben i Tinglev *).

I Tønder Fængsel kom jeg sammen med 10 andre Arrestanter, der var sat fast af samme Grund som jeg, nemlig fordi de var danske. Vi sov om Natten i Arrestsenge, der var meget haarde at ligge paa, men Kosten, som vi betalte Arrestforvarer Callesen for med 2,50 Mark om Dagen, var god. Callesen var meget flink mod os. Vi fik Lov til at gaa rundt i Fængselsgaarden samt at opholde os i Callesens Privatlejlighed hele Dagen. Den 6. Morgen blev vi 8 Mand og 2 Kvinder stillede op i Fængselsgaarden. En Politibetjent ledsaget af en Soldat med opplantet Bajonet og to civile, bevæbnet med Pistoler, førte os til Banegaar-

*) Arresthuset i Tinglev var Sprøjtehuset. Der sad saa Sørensen, og for muligt at blødgøre det strenge tyske Hjerte, gav han sig til at synge for fuld Hals: »Schleswig-Holstein meerumschlungen«, »Ich bin ein Preusse« osv., men det hjalp ikke, og som anført blev han om Mandagen overført til Tønder.

Sørensen filosoferer

den. Med Toget blev vi sendt til Flensborg. Efter at vi først var ført fire forskellige Steder hen, blev vi til sidst indlagt paa det nye Gymnasium, 7 Mand i en stor Stue. Vi blev nu udspurgt af Fængselsinspektøren, om vi vilde have Fangekost eller forpleje os selv. Fangekosten bestod af et tykt Stykke Brød med lidt Fedt paa og $\frac{3}{8}$ l Kaffe om Morgenen, lidt Suppe med nogle faa Stykker Flæsk i til Middag og igen et tykt Stykke Brød med lidt Fedt paa om Aftenen. Denne Kost skulde vi betale med 90 Pfennig om Dagen. Da vi havde den Tro, at vi snart vilde blive frigivet, valgte vi egen Forplejning. Denne fik vi saa fra Hr. Beekmann paa Hotel Bellevue. Forplejningen blev bragt os tre Gange daglig. Beekmann begyndte med at tage 3 Mark 80 Pf. om Dagen pr. Mand, men da vi saa klagede over den høje Pris, fik vi Prisen ned paa 3 Mark 30 Pfennig pr. Dag. Dog Sagen var den, at Maden var flov, og vi blev kun halv mæt i Hr. Beekmanns Mad. Efter 6 Dages Forløb begyndte vi at købe Madvarer ind selv; disse bestod af 1 l Sødmælk pr. Dag, Smør, Brød, Kager, Ost; Pølse o. s. v. En Kone bragte os Kaffen Morgen og Aften, og saadan levede vi godt og billigt — omtrent for 80 Pf. om Dagen. Til at begynde med var vor Opsynsmand streng, Døren til vor Stue blev aflaset, og tre Gange om Dagen blev vi ført ned i Gaarden. Men da vi havde Tid nok og manglede Adspredelse, bankede vi oftere paa Døren og forlangte at komme ned i Gaarden. Vi havde fire lange Trapper ned i Gaarden, og alene maatte vi ikke gaa, det var for farligt. De tre Gange, vi skulde ned, tog han to med ad Gangen, men da der var 48 Arrestanter ialt, blev det ham for drøjt i Længden, hvorfor han saa besluttede at tage en Stue med ad Gangen. Vi sad i syv Stuer. Grev Schack og saa den gamle Skovrøy havde en Stue, og to Damer havde en Stue.

»Forbrydernes Vogter«

Den gamle Opsynsmand var Good Templar, og da jeg gav ham vor Broderhilsen, saa var vi intime Venner. Jeg fik saa Titel af Kalfaktor, fik en Kost i Haanden, som tilkendegav min Bestilling og meget høje Rang. Men jeg var meget godt tilfreds med Bestillingen, da jeg saa kunde gaa overalt paa Gangene og i Stuerne. Jeg var altid velset paa Stuerne, fordi jeg ofte havde Lejlighed til at tale med Folk, som ikke hørte til Forbryderbanden.

En Vagtkommando havde en Stue, og der gik en Vagtmand med ladet Gevær i Gangen, en i Gaarden og en uden for Arresten. Vagtmandskabet var gamle Soldater; de fleste af dem Nordslesvigere og danske ligesom vi. Af dem fik jeg mest at vide om Krigens Begivenheder. Snart hver Aften ringede Kirkeklokkerne for at tilkendegive de Sejre, Tyskerne havde haft den Dag, og Tyskerne var meget glade. Naar jeg havde Lejlighed til at tale med en ægte Tysker, sagde han, at han kunde ikke forstaa, at vi vilde være danske, for naar denne Krig var endt, og det vilde ikke vare længe, saa havde vi kun een Herre i Himlen og een paa Jorden.

Desuden havde jeg andre Friheder. I Gymnasiet fik vi bragt Middagsmaden fra det kristelige Hospits, som laa lige overfor. Vi var to Mand, som fik Lov at hente Maden og bringe det ledige Tøj tilbage sammen med en Dame fra Hospitset. Det brugte vi lang Tid til, for der var nok at tale med paa Gaden, særlig naar man traf bekendte. I den Tid gik jeg altid med en Bordkniv i Lommen, for at jeg, naar jeg havde Lyst, kunde gaa ned paa Gaden for at træffe Bekendte. Denne Bordkniv kunde jeg altid bruge som Undskyldning, om jeg skulde blive anholdt som mistænkt for Flugt.

Efter en 8 Dages Tid blev vi alle ført hen til en Militærdommer, men i spredt Orden for ikke at vække Opmærksomhed.

Her slutter Sørensens Optegnelser og fortsætter i en Arrestavis.

Flensborg Arrestavis -
Tidende for siddende Mænd og Kvinder

1. Aargang

Fredag, den 17. August 1914.

Nr. 1

Paa Grund af Mangel paa Maskiner og Papir kan Avisen kun udkomme i et Eksemplar. Læserne anmodes derfor høfligst om at behandle Avisen med stor Varsomhed. Hver Stue maa give den videre efter Læsningen — Fingrene maa sættes paa de dertil bestemte Pladser.

Den daglige Abonnementspris er en god Cigar for hver Stue til den højtærede Redaktion. Den maa erlægges paa Stue Nr. 308. Udeblivelse straffes med Inddragelse af Bladet for den paagældende Stues Vedkommende og Opslag paa den sorte Tavle.

Verdens Gang.

Det er en gammel Livsvisdom, at selv det onde er der altid nogen, der har Fordel af, men det er sædvanligvis ikke de bedste. Vi tænker paa vor dyre Vært, som residerer paa Hotel »Lidt Mad for mange Penge« her i Nærheden. I samfulde 6 Dage fra Torsdag Morgen til Tirsdag Aften havde han her sin Gang, og tre Gange om Dagen var han her med Jomfruen og Drengen.

Men Tiderne er strenge, der herskede Dyrtid under hans Regimente, og først i Ugen opstod der Mytteri. Det begyndte naturligtvis paa Nr. 306, men bredte sig snart over det ganske Hus. Feltraabet var: »Beekmann, — gaa væk Mand!«. I Løbet af kort Tid blev Værten slaaet fuldstændig af Marken, saa fuldstændig,

at han løb fra den sidste Skanse, Morgenkaffen, inden den var blevet leveret.

Saaledes endte Værtens Gang her paa Fæstningen. Læserne maa derfor undskylde, at vi ikke mere kan servere dem denne Rubrik.

Dagsnyt.

En ny Verdensborger ankom i Aftes med Emmerlev Storken. Det nye Medlem af Samfundet havde en kraftig Røst, og var saa vel ved Magt, at han maatte kantes ind ad Døren*).

Forsynlige Husfæller.

Desformiddels, at der maa ventes Hungersnød, har man paa Stue 306 forsynet sig rigeligt med Kød. Der er allerede opmagasineret 4000 Pund, og der ankommer daglig frisk Forsyning paa 300 Pund.

Hvem er ikke skudt endnu?

Al den Stund alle Redaktionens Medlemmer saavel som Læserne efter Forlydende i Omverdenen er bleven skudte en eller flere Gange, opfordres de, der endnu ikke er blevet skudte, til at melde sig paa Bladets Kontor inden 8 Dage.

Udnævnelse.

Paa Grund af sin utrættelige Iver for Samfundets Vel har Arrestforvarer »Speek« faaet tildelt den arvelige Orden med Sværd, men uden Kone.

*) Der er her og i næste Meddelelse Tale om Gdr. Adolf Sørensen, der var en ualmindelig kraftig Mand.

Et Forbud.

Paa Grund af Befolkningens Tilvækst er der udstedt Forbud mod at tage Romaner med paa W. C.

Skipperlavet.

I de daarlige Tider maa enhver Skipper nøjes med at gaa til Søs i en Spand Vand.

Sidste Telegrammer.

Privat for Flensborg Arrestavis.

Stormende Gadedemonstrationer melder vor særlige Korrespondent om fra I. Sal til venstre. Med en vis Brink og en særlig Petersen i Spidsen drog store Skarer i Aftes syngende igennem Gaderne. Publikum var meget ophidset, og vor Korrespondent reddede kun Livet ved i sidste Øjeblik at begrave sig i Gadehalmen. Et Forsøg paa fra 2. Sal at banke Demonstranterne til Fornuft og Tavshed mislykkedes. Kl. 6 om Morgenen efter en urolig Nat er Demonstranterne igen begyndt.

En mistænkelig Personage.

er i Aftes mellem Kl. 7—8 opereret paa W. C. Man opdagede ham først, da han var forsvundet, ved at han havde stoppet Ledningen. Sandsynligvis for derved at forvolde Oversvømmelser her i Staden. Da Forbryderen jo sædvanligvis vender tilbage til Gerningsstedet, holdes der stadig Vagt dernede. Indtil Fredag Middag var der foretaget tre Anholdelser, som sættes i Forbindelse med ovennævnte Forstopelse.

— — —
For at Bladet i næste Nummer kan bringe en Vejviser, opfordres alle Stuer til inden Aften paa 308

at indlevere en Liste over deres Mandskab.

Redaktionelle Bidrag modtages med Tak fra alle Stuer.

Kundgørelse.

Et Lhombreparti.

Søges en Lhombrepartner, - Rekrut eller en fuldt uddannet Reservist. Anmeldelse modtages paa Stue 308.

Pølser!

Pølser!

I Celle Nr. 306 holdes der hver Lørdagten en stor Auktion over de i Ugens Løb tiloversblevne og fordærvede Pølser. Ogsaa nogle saakaldte »Bananer« kan afgives. Enhver maa benytte denne heldige Lejlighed, der er enestaaende i disse sløje Madtider.

L. Filskov, Reserve-Underofficer.

En Fiskestang

(med tilhørende Dam og Fisk) ønskes straks til Leje. I Mangel af en Dam er en Aa, der kan ledes forbi Vinduerne i Celle Nr. 305, ogsaa tilstrækkelig.

P. Skovrøy, Fiskemester.

Et Redskab

til Anvendelse om Natten ønskes snarest til Købs.

H. C. Davidsen, Arresttegner.

Husholderske til Fals.

Da jeg ved Tidernes Ugunst er kommet i den slemme Situation at faa 23 Husholdersker paa Halsen, tilbyder jeg herved saadanne under heldige Vilkaar.

A. Grau. Nr. 308,

Arrestmester i Lombre.

N.B. Husholderskerne kan afhentes i mit Hjem, Lindeallé, hvor de har samlet sig siden den 4. August.

Barber.

Hermed meddeles det ærede Publikum, at jeg har nedsat mig som Barber. Det skal stedse være min Bestræbelse at behandle mine ærede Kunder saa grundigt, at de

ikke trænger til mere Barbering foreløbig.

Tycho Filskov, Nr. 306

Naar Avisen har været alle Stuer rundt, maa den indleveres til Arkivet paa Nr. 308.

Flensborg Arrestavis

Nr. 2

Lørdag, den 15. August 1914.

1. Aargang

Vor Grundlov.

»Ej blot til Lyst« er Bladets Løsen. Mange Spørgsmaal sysselsætter dets udsøgte Holderkrav. I Gaar drøftedes ivrigt i flere Kommuner, hvor en Ladning Rinskvin var blevet af, som tilførtes udefra af en jomfruelig Snække. Imidlertid er der andre Emner, som er meget vigtigere. Vort Samfund er ganske nyt, har hverken femte eller sjette Grundlov, hverken Straffelov eller Politi.

Dette kan aldrig gaa i Længden. Vi maa lægge vore Hoveder i Blød — uden at bruge for meget Vand, som der i denne Tid ikke er for meget af her paa Højderyggen.

Den første Forudsætning for Orden er Politi. Hvad om vi havde Herr General Sørensen fra Dingleben til vor selvgivne Lovs ærede Vogter. Som Tegn paa sin Værdighed kan han bære Kost og Skovl.

Men hvorledes skal Loven se ud? Som I foreslaar fra et vist Sted: »Ingen maa forbyde nogen noget som helst!«. Selvfølgelig maa dog Folkets Røst høres. Bladet staar aabent for Ønsker, naar de ikke fylder for meget.

Abonnementsindtryk paa

Aviskonen.

Vi har bedt en af vore Aviskoner fortælle lidt om de Indtryk, Abonnenterne har gjort paa hende.

Da vi i Gaar Kl. 1,57 forlod Ekspeditionslokalet paa Nr. 308 med det første Oplag af Flensborg Arrestavis under Armen, var det med vemodblandet Højtidelighed, at vi satte vore Ben efter Soldatens lange Skridt paa Gulvet. Hjertet hamrede mildest talt af spændt Forventning i Brystet, da vi bankede paa ved Nr. 306, som blideligt sov deres Middagsøvn. Her saa vi det mærkelige Indtryk, Avisen fremkaldte. Staaende imellem Kæmpehøje under de skønneste Naturomgivelser faldt det ene vægtige Ord efter det andet, og faldt saa vist ikke paa Klippegrund alt sammen, hvilket de mange *Madrasser* vel maa yde den bedste Garanti for. Store og lille Sørensen lo, saa det klukkede i dem. I Stue 305 fandt vi en gammel Avisrotte liggende paa en Seng med Benene nedad. Hans Hjerte hoppede i Livet paa ham ved Synet af sort paa hvidt. I Nr. 304 fandt vi et ærværdigt Ægtepar, og Fatter læser Avisen,

som det sig hør og bør, for Mutter. Bifaldet var til Tider overvældende. Vi kom derefter til Nr. 208, her var Familien, siden vi sidst var der, blevet forøget — tre kvindelige Medlemmer. I den Anledning blev vi alle trakteret med Kaffe og fine Kager. Og større Nydelse mindes vi ikke at have haft i vort lange Liv. Mens vi nød de lækre Sager, læstes Avisen højt, og samtidig havde vi i Ud-sigt at kunde fortælle de andre Medlemmer af Redaktionen, hvor godt vi var blevet beværtede og samtidig ægge deres Misundelse. Men alt har sin Tid, ogsaa dette. Snart maatte vi bryde op for at overbringe Avisen til Skipperlauget, som vi traf syngende: »Hallo, Hallo, vi sejler og vi roer!«

Dybt rørt vendte vi tilbage ganske sat af Indtryk, som havde fundet Udtryk i fire tykke Cigaretter, en Kop god Kaffe og et Livfuld Kager. *Aviskonen.*

Dagsnyt.

Oldsagsfund. Efter sikkert Forlydende skal vor geniale og velbekendte Tegner have nedslaaet sig imellem to Kæmpehøje af oldnordisk Oprindelse. Det vides endnu ikke, om disse skal foreviges eller en Udgravning skal finde Sted.

Efter senere Forlydende, da vor bekendte Tegnens Nedslaaethed skal være ret ufrivillig og ledsaget af Kvælningsanfald og Mareridt, antages det, at Vikingerne er vaagne, og det var ønskeligt, om nogen kunde have Mod og Mandshjerte til at grave Uro-stifterne ud.

Mulige Oplysninger fra anden Side om dette mystiske Tilfælde imødeses med Spænding af —

Sign. Observatør, Stue 304.

En livlig Kanonade hørtes i Nat fra alle Verdenshjørner.

Flygtet Apoteker.

Efter højere Bestemmelse er den ene af de to Apotekere, som fandtes paa første Sal, blevet flyttet op paa anden, hvor han er blevet anbragt i Nr. 310.

En Flaske Rinskvin

saas at blive bragt ind i Fæstningen i Gaar først paa Eftermiddagen. Der blev udsendt Opdagere for at udforske, hvor Virkningerne sporedes, og de kom snart til et overmaade Resultat. — Vinen smagte dem særdeles godt.

Demonstrationerne

paa første Sal til venstre i Nr. 208 fortsattes i Gaar lige til Middag. Man besluttede saa at lade rekvirere en større Militærstyrke fra Tønder. Denne, der bestod af tre kvindelige Kommandanter, ankom ved Totiden, og det lykkedes dem virkelig at standse Uroen. Alt hvad der under Tumulten var kommet i Brand, blev slukket med Kaffe, og Hullet i Gaderne dækkedes med Sukkerkringler og Wienerbrød. Siden da har Ordenen været helt genoprettet. Under stor Hyldest drog de kvindelige Kommandanter bort.

Kundgørelse.

Tabt.

En Paraply er blevet staaende i Tanker hos en grøn Kone paa Søndertorv med en knækket Stive og to Huller, brændt paa en Cigar. Den ærlige Finder kan beholde Bæstet.

P. Skovrøy.

Enhver Abonnement er forsikret for 1000 1000 Mark som Følge

af Hungersnød samt mod nedfaldne Bomber fra Luftskeibet. Alle Ulykkestilfælde skal dog anmeldes i Forvejen til Redaktionen, for at et af Medlemmerne som Vidner kan overvære den højtidelige Akt.

*Ærbødigst Andragende
til vedkommende.*

Undertegnede føler sig krænket i sit inderste, fordi Greven har Hjul under sin Seng. Jeg, som den ældre, beder om et Par Hjul helst før Jul.

P. Skovrøy.

*En Loppefælde
søges til Laans af*

Konsul Agrasius.

En paalidelig Aviskone
søges straks, da vor nuværende har vist sig at være meget upaalidelig med Hensyn til Betalingens Aflevering. Nærmere erfares i Bladets Ekspedition.

Betalingen for Bladet modtages kun af vor Kasserer Herr P. Simonsen.

*Flensborg Halmpressefabrik,
Stue Nr. 208*

modtager Bestilling paa Halmmaatter og do. Sko. Levering til Vinterforbrug (midt i November) med Forudbetaling straks. Fred og højere Magters Indgriben (Forbud fra Speek) bryder Kontrakten. Vor ærede Inspektør H. Speek øik forleden med vort gode Uldtæppe væk, det skulde hen til Greven — men der er det ikke blevet.

Paa Stue Nr. 306 bor der uden at lyve nøjsomme Folk og ingen Tyve,

de lever af Stadens Pølser og Paulsens Bananer, og andre rare Ting, som mangler, der mente vi at søge Tæppet i

Flæng,
for et lignende laa i Tegnerens Seng,

men de blev ordentlig vrede, da vi begyndte at lede.

Vi igennem Avisen nu beder, send Oplysning om Tæppet til
Nr. 309,

og modtag til Belønning en Stinkadoris ti.

Standset Telegram.

En hæderlig Indbygger her i Staden forsøgte i Gaar at afsende et Telegram. Det naaede imidlertid ikke langt, men blev hængende paa Traaden i Nærheden af Fæstningen. Man ser det tydeligt hængende der endnu.

Sidste Telegrammer.

Privat for Flensborø Arrestavis.

Her hersker i Øjeblikket stor Ophidselse. Striden er opstaaet over et Vægtspørgsmaal. Man har nemlig krævet dobbelt Forplejning paa Grund af det Omfang, Fangerne har antaget. Sydvestmagterne, Filskov og Thomsen protesterer. Forhandlingsstadiet er overstaaet. I Aftes kom det til flere Sammenstød. Foruden flere Saar er ogsaa Honningglasset gaaet i Stykker. Krigstilstanden er erklæret.

Arrestavisens Vejviser.

(Fortegnelse over Stuerne)

Stue Nr. 208.

A. Andresen, Tønder.

J. Asmussen, Rabsted.

H. Brink, Rørkær.

L. Eriksen, S. Sejerslev.

Th. Petersen, Tønder.

Stue Nr. 209.

Adolf Andersen, Abild.
P. L. Hansen, Abild.
J. Kjems, Lørumkloster.
E. Møller, Visby.
And. Nissen, Nr. Løgum.
Jens Paulsen, Drenghsted.
R. P. Rossen, Tønder.

Stue Nr. 304.

Fru M. Sørensen, Ballum.
Fru Bertelsen, Ballum.
Fru A. Jessen, Tinglev.

Stue Nr. 305.

Grev Schack, Schackenberg.
P. Skovrøy, Tønder.

Stue Nr. 306.

H. C. Davidsen, Møgeltønder
L. Filskov, Møgeltønder.
Th. Johannsen, Terkelsbøl.
Adolf Sørensen, Byvang.
Jes Jacobsen, Lendemark,
(løsladt d. 11. 8.)
Fr. Sørensen, Tinglev.

P. Toft, Emmerlev.

Th. Thomsen, Toghale.

Stue Nr. 308.

L. P. Christensen, Flensborg.
E. Christensen, Flensborg.
T. Filskov, Flensborg.
A. Grau, Flensborg.
P. Simonsen, Flensborg.
J. Vrang, Flensborg.

Stue Nr. 309.

Harald Hansen, Flensborg.
H. Meinhardt, Flensborg.
Jørg. Paulsen, Flensborg.
Hans Petersen, Flensborg.
Torsten Routell, Flensborg.
Chr. Ries, Toftlund, Dyrh.

Stue Nr. 310.

Købmand Biehl, Graasten.
Hans Hansen, Graasten.
I. C. Bojsen, Flensborg.
P. Jacobsen, Flensborg.
H. Steffensen, Flensborg.
Apoteker Nagel, Brede.

(udviste og faldne til Besvær.)

Sorø Amtstidende

Dagligt Gennemsnits-Oplag
for 1. Halvår 1944 if. Dansk
Oplagsk. 17.091 Eksempl.

Akциденstrykkeri, Lystryksanstalt, Clichéfabrik, Bogbinder

Hovedkontor: Slagelse. Telf. 2000.

Hovedstadskontor: Telf. Palæ 4758.

Fydske Tidende

Oplag:

Hverdage ca. 21.000 Ekspl.

Syd- og Sønderjyllands
største Blad.

Søndage ca. 23.300 Ekspl.

Fyens Stiftstidende

ODENSE

Roskilde Dagblad

Byens og Egnens Blad
Søger De Husassistent eller anden Medhjælp, da averter i
Roskilde Dagblad. Søger De Plads i Nærheden af Køben-
havn, faar De den bedst gennem en Annonce i Roskilde
Dagblad. Vort Trykkeri leverer Tryksager af enhver Art.
Telefon Roskilde 601 (2 Linier).

Fyns Tidende

hurtigst og bedst.

Holbæk Amtstidende

Odsherreds Tidende

Enhver Bilist kender Holbæk Amts gode Veje — enhver
Annoncør kender den gode Vej til Kunderne i Holbæk Amt.

Telefon Holbæk 71

Telefon Nykøbing 7

DANSK MASKINOPLAG ^{A/S}

(JØRGEN M. HANSEN)
Aabenraa - Telf. 2044

Sønderjyllands ældste og største Specialforretning i Maskiner
for Landbruget.

H. C. Hansen

Trikotagefabrik

Ikast

Telf. 21

Holbæk Amts Andels-Svineslagteri

HOLBÆK

Stenhus Kostskole, Holbæk

Rektor Svend Larsen

Fra 1. August 1944 særskilt nyoprettet Gymnasie-
afdeling for Piger.

HEJMDAL

Landsdelens Blad

Det kgl. octr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K
Tlf. Cent. 447

Den kommer atter-en Dag

Ejra

Min og Din Sæbe

1/3 KAALUNDS SÆBEFABRIKER, KOLDING

Lynghy Cementstøberi

C. M. NIELSEN

TELEFON 330

Fremvej 1b. Gyldendalsvej 6

Aktieselskabet

SIMON BRØND & CO.

Barnevognsfabrik

Vejen

P. Juhl Nielsen

Entrepenør

Tlf. 213

Gl. Kirkevej 45 . Herning

Louis Petersen

Rør- og Sanitetsforretning

Sønderbørg

Telf. 2060 (fl. Led.)

J. Husted Abildtrup & Co

Trikotagefabrik - Herning

IKAST SKAANERFABRIK

P. Chr. Mikkelsen

IKAST

TEKSTILFABRIK

Import En gros

Herning.

THOMAS JENSEN

TRIKOTAGEFABRIK

IKAST . TELF. 136

Dansk

Køleautomatik- og Apparatfabrik

Nordborg.

1/s J. JUNGET

Træbearbejdningmaskiner

Telefon 36

HERNING

Jyden^{ns}

AALSTRUP

Aktieselskabet

J. C. Modeweg & Søn

København

Dansk

Eternit-Fabrik

A/S

Telefon 4800

Thyge Thoustrup

Trikotagefabrik

Herning

AALBORG

O. M. Olsens Søn

William Olsen

SKOTØJS-MAGASIN

Største Specialforretning i
Slagelse. Grundlagt 1883
Slagelse - Telf. 499

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5 — Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jørgine Abildgaard. Anna Krogh.

J. N. Jepsens Boghandel

Tønder . Telf. 341

Stort Udvalg i saavel aktuel som
antikv. Litteratur om Sønderjyll.

Harald Bo Bojesen

Boghandel

AABENRAA

Dyckjær & Christensen

Fiskeeksport

Ringkøbing

Aalborg Mælkekompagni

Aktieselskab

Aalborg

A/s P. SCHOU & CO.

TRÆLASTHANDEL

Kolding

(Grundl. 1840)

A. Jepsen

Trikotagefabrik

Vestergade 43 — — Telf. 221

HERNING

Historisk Samfund for Sønderjylland

udgiver „Sønderjydske Aarbøger“ III. Række, og „Sønderjydsk Maanedsskrift“.

Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Aarbøger“ består af Lausten-Thomsen, Hans Lund og Johan Hvidtfeldt, Lausten-Thomsen og Cl. Eskildsen danner Redaktionsudvalg for „Sønderjydsk Maanedsskrift“.

Medlemsbidraget er 5 Kroner aarlig eller mindst 100 Kr. én Gang for alle. Medlemmerne modtager „Sønderjydske Aarbøger“ *gratis*. „Sønderjydsk Maanedsskrift“ kan bestilles hos Posten og koster 1 Kr. 65 Øre fjerdingaarligt. I Boghandelen eller bestilt hos Cl. Eskildsen koster det 1 Kr. 50 Øre frit tilsendt. Indmeldelser i Historisk Samfund modtages af alle Bestyrelsesmedlemmer. *Opkrævningen af Medlemsbidraget* sker ved Tilsendelsen af 1. Halvbind af Aarbøgerne.

Ældre Aargange af „Sønderjydske Aarbøger“ kan, for saa vidt de haves, faas mod Betaling af tilsvarende Medlemsbidrag: 5 Kr. for en hel Aargang, 2 Kr. 50 Øre for et Halvbind + Porto.

Ogsaa *Festskriftet til H. P. Hanssen* faas af Medlemmerne for 5 Kr. + Porto, saa vidt Oplaget rækker.

Sønderjydsk Teglintustri

Nordre Fasanvej 217 - København N.

Telf. C. 4520 - Tage 1700 - Tage 1717

Facadesten, flammede Sten, Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab

Tlf. 644. Kontor: Parkallé 15, Aarhus. Tlf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

Paasch & Larsen, Petersen

Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 - 807 - 808

Restaurant

Bryggergaarden - Odense

Byens bedste Spisested

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfynske Jernbaner

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

Aktieselskabet

Dampmøllen Victoria

Odense

Aktieselskabet

Tapetfabriken „FIONA“

FAABORG

Thisted

Uldspinderi & Tæppefabrik A/S

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

KØBENHAVN F.

Sønderjydsk Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY A/S

HØJER

*

Graasten Teglværk

GRAASTEN

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon
trollens selvvirkende Kontrol

Antager Frøavlere

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Kømfurer

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkelovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)

Grundlagt 1848

Nordisk

Trikotagefabrik

Haderslev

Midtjyllands Ægekspert

ved A. Torrvig-Jensen.

BRANDE

Telefon 84 og 185

Brunkul købes og sælges.

„CIMBRIA“

Tømmerhandel A/S

Aabenraa

Trælast - Bygningsartikler

Støbegods

Tlf. 2006 - 2007 - 2008

Aktieselskabet
Motorfabriken „Frederikshavn“

Til alle Festligheder

PREMIER IS

Esbjerg

Støt dansk Industri

AKTIESELSKABET
SKARREHAGE MOLEERVÆRK
Nykøbing Mors

NAKSKOV
SKIBSVÆRFT
NAKSKOV DANMARK

Oscar Christensen

Kolonial en gros

Kolding — Varde — Haderslev — Aabenraa

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Tega 1700 og 1717
KØBENHAVN

Haderslev Amts aut. Destruktionsanstalt

Telefon Hammelev 32.

Selvdøde og syge Dyr afhentes overalt i Distriktet.

Adda

Korsetterne virker slankende,
sidder eminent og er beha-
gelige i Brug.

Reserveret
„B“

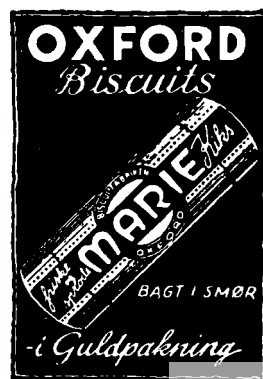
Vilh. Jensen
v/ W. Rahn-Jensen
Ingeniør M. af I.
Murermester . Cementstøber
Tagsten . Mursten . Rør
Brande . Telf. 153

Morsø Textilfabrik A/S
Telefon 575 (2 Linier)
Nykøbing Mors

N. P. Hansen & Co.
Spedition — Kontrol
og Pakhusforretning
Odense

Carl M. Cøhr's
Sølvvarefabriker

Aktieselskab
Fredericia

Rød Aalborg

AALBORG
AKVAVIT.

